

## Matisz László „MI MÉGISCSAK MUZSIKÁLUNK” beszélgetés BALOGH KÁLMÁNNAL

*Ha követik a lapunkban megjelenő zenészportrékat, nem nehéz összefüggést találni az itt olvasható-látható muzikusok között: olyan, jobbra improvizatív zenét alkotó művészek ők, akik nem csupán kiváló zenészek, hanem valami egyszerű és megismételhetetlent tudnak; szakmai, művészi és emberi vonatkozásban is (most ez utóbbi jelentőségét külön is aláhúznám, mivel hallható a zenében). Ezekből adódóan nemzetközi szinten is igen komoly tisztelet és figyelem övezi tevékenységüket. Feltehetően nem csak én „aggódom”, ha itthon mégis túl nagy a csend körülöttük. Hát ezért kerestem meg... Ezúttal Balogh Kálmánt.*

A cimbalomművész reflexszerűen a nevével jelzett zenekar, a Gipsy Cimbalom Band hazai fellépéseinek szervezési nehézségeit kezdi ecsetelni, vagyis az alig hallhatóság okait: a folyton változó piaci körülményektől, a „netes” PR- és marketing nehézségeken át, a management hiányáig, de megakasztom. Ugyanis számunkra sokkal érdekesebb a művész, az ember (akit amúgy cirka harminc éve ismertem meg szülővárosunkban, Miskolcon), mint az egyre nyomorúságosabb valóság.

Valahogy kikoptunk a köztudatból – teszi még hozzá Kálmán –, de ez nem jelenti azt, hogy a produkcióink színvonala lett rosszabb, mert ha néha eljutunk egy kisebb-nagyobb fesztiválra, ott meg nagy sikerünk van; a visszajelzések szerint mi „mégiscsak muzsikálunk” (tudniillik ez nem minden zenekart illetően triviális). Talán követni kéne a PR díktálta trendeket, mely valójában a közönség etetése?

Tudjuk, te önálló személyiségként, művészként is aktív vagy – bátorítom –, vagyis nemcsak a zenekarral együtt vagy érdekes számunkra. Azért készülünk új lemezre is – vallotta be Kálmán –, melynek létrejötté sajnos az én hozzáállásomtól függ, de valóban, úgy teljes a kép, ha hozzávesszük, hogy nekem külön is rengeteg egyéb dolgom lett, illetve van.

Gyerekkorom óta jellemző rám a sokirányú érdeklődés, s ez azóta sem múlik – vált személyesebb témákra Kálmán. A hangszeremre vonatkozóan változatlanul izgat, hogy mit lehetne még kipróbálni; milyen hangzásokat, mely műfajokban. Erre manapság sokszor van lehetőségem, anélkül is, hogy én kezdeményezném, ugyanis sokfelé, sokféle produkcióba hívnak. Részesem vagyok két duónak: az egyikben Farkas Rózsa cimbalomművésznő partnereként, vele főleg klasszikus zenét játszunk, illetve népzenei is, de nem rég felvettük Chick Corea 21, gyermekeknek írt dalát is...

Melyek közül némelyik töményen bartókos – vetem közbe.

Igen, kifejezetten az – erősít meg Kálmán. A másik duóban Lukács Miklóssal vagyunk, és leginkább folk-témákra improvizálunk, bár a közös lemezünkön Miki két szerzeménye is hallható. Ezekon kívül fel-felbukkanok különböző népzenei formációkban, de például Sebestyén Márta, vagy Berecz András mellett is. Nemrég pedig egy új trióval turnéztunk Amerikában, Lakatos Róbert felvidéki hegedűssel és Novák Csaba bőgőssel, akit a Gipsy Cimbalom Bandből ismerhetünk.

Az aktív zenélés mellett főleg az Akadémia jelent feladatokat számomra: most végzem a mesterképzés utolsó évét, hogy legyen egy népzene-tanári diplomám is, ezen kívül tanítok is ott, cimbalmot. Néha pedig szólókoncertre hívnak, vagy szimfonikus zenekaroktól is kapok egy-egy felkérést.

A cimbalom egyre több modernnek számító zenében kap helyet, emiatt is meggyőződése, hogy ma már egy cimbalmosnak jól kell tudnia kottát olvasni, improvizálni, és jártasnak kell lennie legalább egy fontos gyűjtőműfajban – a tanítványaimnak sem mondhatok mást. Hangszerem lehetőségeinek kiszélesítése érdekében járok magam is egy komoly jazzmesterhez, Kruza Richárdhoz, jazz-vibrafonozást tanulni. Továbbá tervezem, hogy a cimbalomnak legyen egy elektromos változata is.

Egyébként cirka 15-20 éve te a cimbalommal monopolhelyzetben voltál – vetem közbe –, persze az innovatívnak számító népzenei és improvizatív műfajokat illetően. Vagyis feltételezem, hogy ezeken a területeken a te hatásod csöppet sem elhanyagolható. Azóta pedig – mint azt tapasztaljuk – reneszánsza van a hangszernek.

Így van – mondja Kálmán –, úgy érzem, van ebben részem; kaptam visszajelzést is sokfelől erre vonatkozóan. Később Lukács Miklós tudott még új utat mutatni a hangszer lehetőségeit illetően. Magam pedig gyakorlatilag a kezdetektől (gimnazista koromtól) erre törekedtem; például a közös zenekarunkban, a miskolci Híd együttesben.

Köszönöm, hogy említéd – reagálok –, pedig akkor (’70-es évek végén, ’80-as évek elején) még messze nem létezett az improvizatív népzenei, jazzes vagy kortárszenei elemekkel operáló „világzene” fogalma.

Amúgy te valamiféle egzotikumnak számítasz külföldön a hangszereddel, „hangzásoddal”? – kérdezem.

Sajnos nemcsak külföldön... – vallja be kissé elnézően Kálmán.

Végül megkérdeztem: hogyan fogalmaznád meg a zenei identitásodat?

Elsősorban népzeneésznek tartom magam – mondja Kálmán –, ahhoz értek a legjobban, emiatt abban is érzem magam a legotthonosabban. De ha önkifejezésről van szó, mindenképpen valamilyen improvizatív irányzat az, amiben a leghangosabb hangon szólhatok. Bár a két műfaj, vagy módszer nem áll távol egymástól, vagyis a kettő együtt, sőt, egyszerre az igazi.

